

1. Obiekt

4069

**ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY
CZOCHA**

2. Czas powstania

pocz. XIV – pocz. XX w.
folwark. XVI

3. Miejscowość

STANKOWICE - SUCHA

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

**Stankowice-Sucha
Czocho 1**

nr działek 605/15, 1/3, 1/2, 602/10, 604/11
mapa AM1 arkusz 2

5. Przynależność administracyjna

województwo **dolnośląskie**
powiat **Lubań**
gmina **Leśna**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Tzschocho

7. Przynależność administracyjna przed 1. VI. 1975 r.

województwo **wrocławskie**
powiat **Lubań**

8. Właściciel i jego adres

**Wojskowa Agencja Mieszkaniowa we Wrocławiu
Oddział Terenowy w Jeleniej Górze,
ul. Obrońców Pokoju 26
58-500 Jelenia Góra**

9. Użytkownik i jego adres

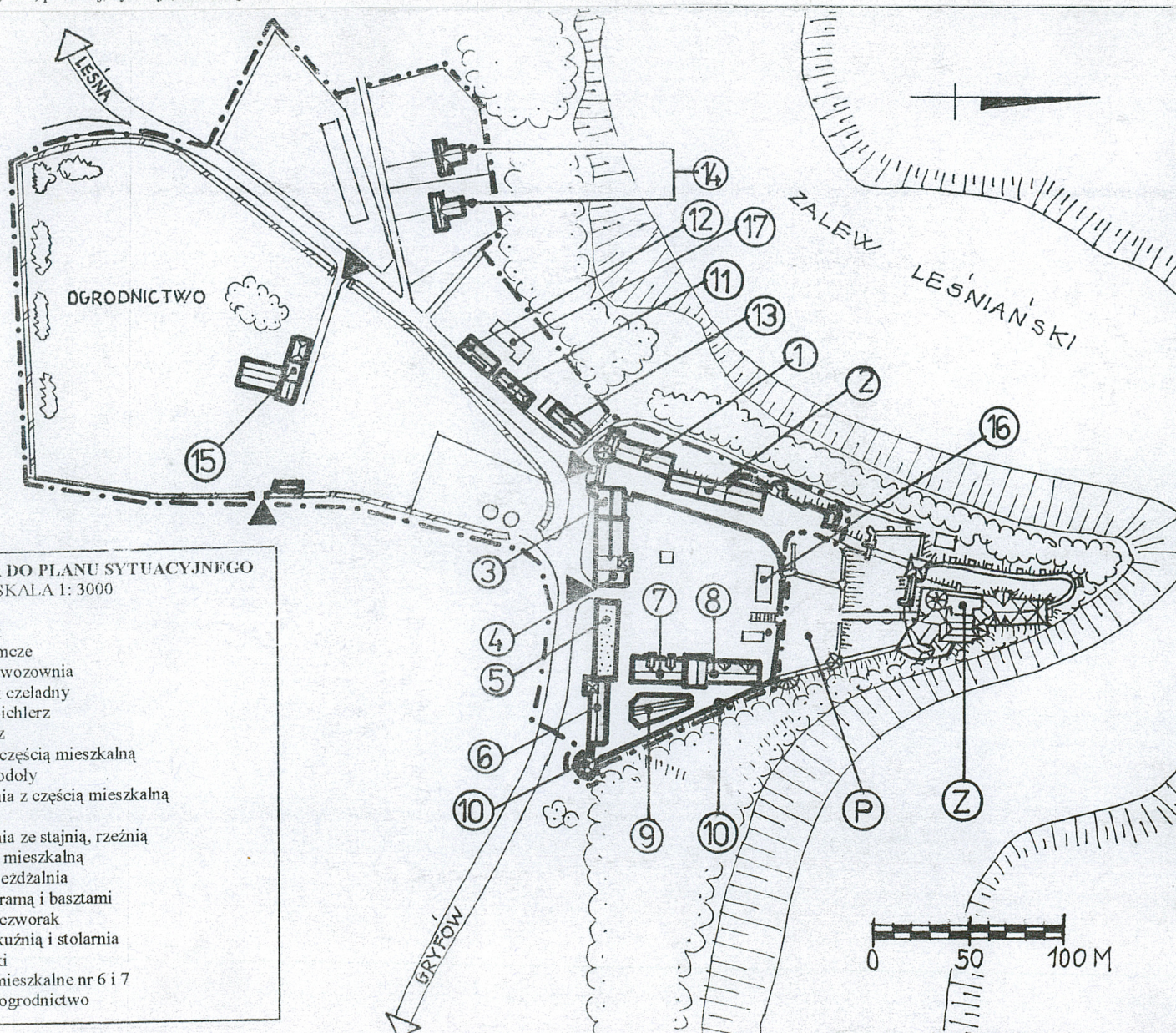
j.w.

10. Rejestr zabytków

Nr data
folwark 101/899 14.08.1981
zamek 100/790/7 26.10.1960
park 102/893/7 27.02.1987

**LEGENDA DO PLANU SYTUACYJNEGO
SKALA 1: 3000**

- Z. – Zamek
- P. – Podzamecze
- 1. Oficyna-wozownia
- 2. Budynek czeladny i dwa spichlerz
- 3. Spichlerz
- 4. Obora z częścią mieszkalną
- 5. Ruina stodoły
- 6. Oweczarnia z częścią mieszkalną
- 7. Stajnia
- 8. Wozownia ze stajnią, rzeźnią i częścią mieszkalną
- 9. Wiata-ujeżdżalnia
- 10. Mur z bramą i basztami
- 11. Dawny czworak
- 12. Dom z kuźnią i stolarnia
- 13. Komórki
- 14. Domy mieszkalne nr 6 i 7
- 15. Dawne ogrodnictwo

Gród Cesna wzmiankowany w 1247. Był on wówczas częścią systemu umocnień granicznych między ziemiami śląskimi, a Czechami i margrabstwem Miśni. Po raz kolejny Czocha wymieniana w 1329. Zamek wchodził wówczas w skład ziem księcia Henryka Jaworskiego. Po jego śmierci w 1349 przeszedł jako lenno w ręce rycerskie. W 1389 jako właścicieli wymienia się braci Bernarda i Wacława von Dony. W 1417 własność drogą kupna przechodzi na Henryka von Renker., a w 1420 na Zygmunta, Hartunga von Klux. W 1431 mury zamkowe wytrzymały napad Husytów. W 1453 Czocha przechodzi w ręce Kaspara von Nostitz. We władaniu Nostitzów zamek pozostaje aż do 1700, kiedy to wdowa po ostatnim męskim przedstawicielu rodu, Abrahamie Cristophie, sprzedała Czoche Hartwigowi Augustowi von Uechtritz. Uechtritzowie dziedziczą dobra do pocz. XX w. (z przerwą 1765-82, kiedy to właścicielem był Ferdinand Otto von Schindel). W 1793 wybuchł pożar, który uczynił poważne szkody. Ich usuwanie i odbudowa trwały do 1798. W 1909 spadkobiercy ostatniego dziedzica z rodu - Ernesta Uchteritz, sprzedali zamek dyrektorowi Gutschow z Dreżna. To właśnie on zlecił Bodo Ebhardtowi gruntowną przebudowę, którą zrealizowano w latach 1911-12. Po 1945 zamek przejęty przez wojsko na cele rekreacyjne. W folwarku zorganizowano PGR. Po 1945 większość budynków gospodarczych opuszczona. Najstarsze mury zamkowe wzniesione w I ćw. XIV w. (być może nawet w k. w. XIII). W następnych stuleciach wielokrotnie przebudowywane i rozbudowane.

Zapewne od najdawniejszych czasów zamkowi towarzyszyła zabudowa o charakterze gospodarczym. Najstarsze budynki folwarczne były niewątpliwie wzniesione w nietrwałej konstrukcji. Budynki murowane mogły pojawić się w 2 poł. XVI w. Szesnastowieczny charakter posiada budynek dawnego spichlerza w zach. ciągu zabudowy. Pod k. XIX w. Lutsch wspomina c.d. na wkładce nr 1

SYTUACJA

Zespół zamkowo-folwarczny Czocha położony w granicach administracyjnych wsi Stanowice-Sucha, oddalony ok. 1200 m. na zach. od jej zabudowań i ok. 3 km. na wsch. od Leśnej. Zespół założony na wysokim wyniesieniu, w głębokim zakolu Kwisy, której wody na tym odcinku obecnie spiętrzone (Zalew Leśniański).

KOMPOZYCJA

Granice zespołu nieregularne, w kształcie zbliżone do trójkąta, z wierzchołkiem skierowanym ku pn., wcinającym się w zakole rzeki (zalewu). U nasady trójkąta, od pd. łuk asfaltowej szosy łączącej Gryfów Śl. z Leśną. W obrębie zespołu, w wierzchołku trójkąta, na wysokim cyplu oblany wodami Kwisy zamek z podzamczem oraz w najszerzej, pd. części, przy drodze folwark. Między zamkiem i podzamczem głęboka, sucha fosa. Obie części skomunikowane dwoma mostami. Wzdłuż granic podzamcza i folwarku wysokie mury z basztami. Całość, wyłączając odcinek wzdłuż drogi otoczona wysokim, gęstym drzewostanem. Główny wjazd do zespołu od strony szosy, w narożniku pd.-zach. Część folwarczna w kształcie zbliżona do trapezu. Wzdłuż zach. boku ciąg zabudowań mieszkalno-gospodarczych ustawionych równolegle do drogi wiodącej od bramy głównej w kierunku podzamcza i zamku. Wsch. krawędź drogi wyznaczona murem (częściowo oporowym), za którym tarasowo wyniesiony nad podzamczem majdan folwarczny. Wzdłuż boku pd. kolejno, od zach. licząc: masyw bramy głównej ujętej w dwie baszty, spichlerz, obora (z częścią mieszkalną), przerwa w zabudowie (wjazd do folwarku między budynkami na osi, całości założenia) ruina stodoły i budynek owczarni z częścią i mieszkalną i wieżą trafo. W narożniku pd.-zach. baszta. Wzdłuż boku wsch. (oddalonego o kilkanaście metrów od muru ogrodzenia) ciąg zabudowań - od pd. licząc: stajnia, budynek mieszkalno-gospodarczy (stajnia-wozownia). Między wsch. ciągiem zabudowań a murem ogrodzenia niewielki boczny dziedziniec z dawną ujeżdżalnią w formie wiaty. Od strony pn. majdan folwarczny wyniesiony tarasowo nad podzamczem. Obie części zespołu skomunikowane ze sobą schodami terenowymi. Zabudowa od tej strony ograniczona do niewielkiego budynku gospodarczego o charakterze drewniany. Dziedziniec folwarczny niezabudowany przecięty brukowanymi, wewnętrznymi drogami o nieregularnym układzie. Całość otoczona gęstym drzewostanem. Wyjątkiem odcinek pd. Od tej strony, przy drodze szpaler drzew. Między nim, a budynkami gospodarczymi ogródki pracowników folwarcznych. Ponadto poza obrębem głównej części zespołu, w kierunku pd.-zach. dawne ogrodnictwo otoczone osobnym murem (na pd. od szosy) i grupa czterech wolnostojących domów z towarzyszącymi im komórkami (na pn. od szosy). Założenie o kompozycji zwartej, symetrycznej - z osią symetrii na kierunku pn.-pd., stanowiącą jednocześnie główną oś widokową na zamek (z tego powodu pn. bok folwarku o zredukowanej zabudowie). Jej odcinki wyznaczone w terenie przerwą w pd. ciągu zabudowań gospodarczych (wjazd do folwarku), schodami terenowymi między folwarkiem i zamkiem, mostem nad fosą i samym zamkiem z dominującą nad całością założenia cylindryczną wieżą. Jej kompozycyjny odpowiednik w części folwarcznej stanowi wieża w budynku obory (z częścią mieszkalną),

<p>14. Kubatura</p> <p>dane w kartach szczegółowych i na wkładkach</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>8,80 ha</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>rezydencjonalno-folwarczne</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>hotelowe-mieszkało-gospodarcze</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Przy budynkach folwarcznych stanowiących do pocz. l. 90 własność PGR nie przeprowadzono większych prac remontowych. W 1989 spaliła się stodoła. W części należącej do Wojskowego Domu Wypoczynkowego w l. 70 wykonano bieżące prace remontowe, polegające na naprawie dachów, wymianie rynien i rur spustowych.</p> <p>(dane o obiektach – w kartach szczegółowych i na wkładkach)</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Część folwarczna, użytkowana do niedawna jako PGR, w chwili obecnej mocno zaniedbana. Niektóre obiekty znajdują się w stanie daleko posuniętej ruiny (stodoła) lub grożą ruiną (spichlerz i bud. gospodarczy w pd. ciągu zabudowy, wieża w narożniku pd.-wsch). Większość budynków gospodarczych opuszczona, majdan zarośnięty. (dane o obiektach folwarcznych w kartach szczegółowych i na wkładkach). Stan zamku – w karcie zamku</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Dla części folwarcznej należy znaleźć funkcję pozwalającą na prawidłowe użytkowania założenia i remont zagrożonych budynków. Postulaty dla obiektów w kartach szczegółowych i na wkładkach.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

Plany zamku z planem przebudowy B.Ebhardta, Archiwum Państwowe Oddz. w Lubaniu, brak sygn.

22. Bibliografia -

1. Fridericus Lucae, Schlesiens Curiose Denkwürdigkeiten oder vollkommene Chronica von Ober und Nieder Schlesien ..., wyd. 1689
2. Pastor Christian Ehrenfried Kosche zu Rengersdorf... - Geschichte des Schlosses Tschocha - von Jahre 1020 an bis 1812 entworfen im Jahre 1793 und Forgesetzt bis 1812 von ... zum Friedrich D. von Jechtritz zu tschocha gehörig.
3. (Schulze in Niesky) - (Schloss Tschocha), Neue Lausitzsche Monatschrift, 1803, Teil II, s.33
4. Worbs, Geschichte des Schlosses Tschocha, Neue Lausitzer Magazin, T. 7, 1828, s. 501, T.8, 1830, s. 508
5. Alexander Duncker, Die Ländliche Wohnsitzen in den Preussischen Monarchie ... T. XVI, Nr 936.
6. H.Lutschi, Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien, Breslau 1891, T. III, s. 630
7. P. Paeschke, Burghschloss Tschocha, Friedenberg 1922
8. B. Ebhardt, Deutsche Burgen als Zeugen Deutsche Geschichte, Berlin 1925, s. 204 - 218
9. B. Ebhardt, Burg Tschocha, (w): Der Burgwart J. 1914 (?)
10. B. Ebhardt, Die Wehrbauten Europas im Mittelalter, Berlin 1939, s. 476
11. Rund um Lauben, t. I, 1929, s. 40, Mit Motorbot um Schloss Tchocha
12. Rund um Lauben, t. III, 1935, Rengersdorf Schloss Tchocha und Hagen
13. K. Przeradzka, Historyczny rozwój zachodniej granicy Dolnego Śląska do początków czasów nowożytnych, (w): Przegląd Zachodni, 1948, cz. II, s. 40
14. B. Guerquin, Zamki Śląskie, Warszawa 1957, s.45
15. K. Eysymont, Studia historyczno-architektoniczne zespołu zamkowego Czocha, PKZ Wrocław 1989, msnp

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj. miejsca przechowania sygnatury)

1. Deutsche Burgen Vereinigung Schloss Marksburg, zbiór negatywówplanów, zdjęć i rysunków

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst

mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr.

mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

* wkładka nr 1 – c.d. historii i opisu, plan orientacyjny, mapa z 1929, wykaz obiektów dla których założono karty ogólne zespołu

*wkładka nr 2 – zdjęcia ogólne zespołu

* wkładki 3-14 – dane o obiektach, zdjęcia

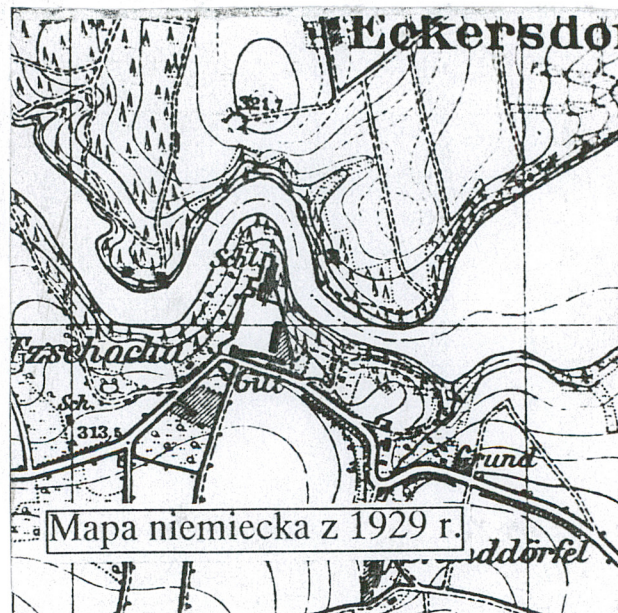
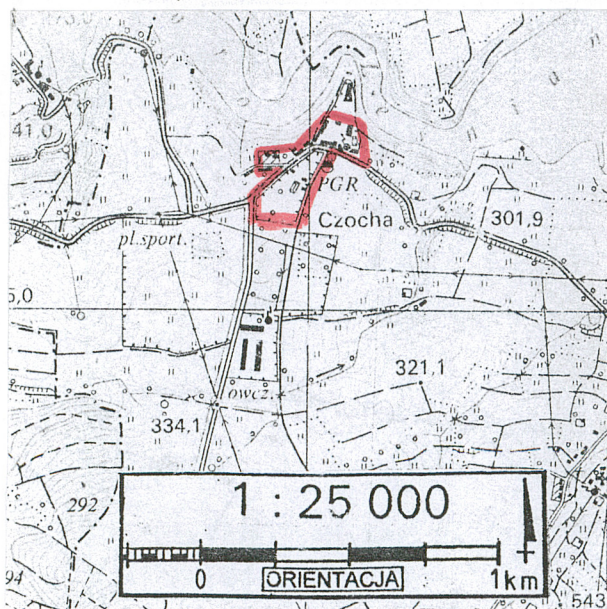
1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STANKOWICE -SUCHA	ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	c.d. historii i opisu, plan orientacyjny, mapa z 1929 wykaz obiektów dla których założono karty szczegółowe, zdjęcia ogólnie zespołu

c.d. historii

o pięknej dekoracji sgraffitowej na budynku stodoły. W XVI lub XVII w folwark otoczony został murem. W l. 40-tych XVII w. nowym murem otoczono wielki ogród warzywny (dawne ogrodnictwo). Pod koniec XVIII w. wzniesiono wolnostojące budynki poza głównym obrębem zespołu - kuźnię-stolarnię i czworak (na pn. od szosy). Pozostałe zabudowania pochodzą z 2 poł. XIX w. i pocz. XX w. W l. 1911-12 zamek oraz towarzyszące mu zabudowania zostały poddane gruntownej przebudowie i nowej aranżacji przez Bodo Ebhardta. Z tego okresu m.in. główny wjazd do zespołu oraz nowa forma ogrodzenia, nawiązująca do średniowiecznych murów obronnych.

c.d. opisu

w pd. ciągu zabudowań folwarcznych. Sam zamek od strony drogi niewidoczny, zasłonięty szpalerem drzew i budynkami gospodarczymi. Układ ten oraz konfiguracja terenu (kształtowanego w sposób planowany) wyrażają świadomą dążność do wywołania zaskoczenia u przybywających do zamku. Po przekroczeniu poszczególnych elementów założenia ukazują się tylko fragmenty bryły zamku. Całość monumentalnej elewacji frontowej pojawia się (z bliskiej już odległości) dopiero po przekroczeniu bramy na podzamcze.

**WYKAZ OBIEKTÓW, DLA KTÓRYCH
ZAŁOŻONO KARTY SZCZEGÓŁOWE**

1. Zamek
2. Spichlerz
3. Obora z częścią mieszkalną

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok folwarku z wieży zamkowej (część wsch.)
2. Widok folwarku z wieży zamkowej (część zach.)
3. Widok z majdanu folwarcznego w kierunku zamku
4. Widok z terenu ogrodnictwa (pd.) na folwark

1

2

3

4

1. Miejscowość

STANKOWICE -SUCHA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ ZAMKOWO- FOLWARCZNY
CZOCHA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia ogólne zespołu

SPIS FOTOGRAFII

1. Pd. ciąg zabudowań folwarcznych, widok od pd.-zach.
2. Widok na folwark od strony drogi w kierunku Leśnej (pd)
3. Zejście z majdanu folwarcznego w kierunku podzamcza
4. Droga wewnętrzna łącząca podzamcze z bramą główną zespołu
5. Wsch. ciąg zabudowań folwarcznych
6. Pd.-zach. narożnik zabudowań zespołu
7. Komórki gospodarcze na tyłach domu z kuźnią i stolarnią
8. Poidło na majdanie folwarcznym

1

2

3

Wkładkę założył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów

Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

4

5

6

7

8

1. Miejscowość STANKOWICE-SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) OFICyna-WOZOWNIA dane o obiekcie, zdjecia
---	---	---

1. Czas powstania: ok. 1911-12

2. Historia. Budynek wniesiony w trakcie wielkiej przebudowy zamku przeprowadzonej w 1911-12 pod kierunkiem Bodo Ebhardta. W detalach nawiązujący do form historycznych - neogotycki wykusz w partii wieżowej; wykusz wsch. o cechach stylu Tudorów.

3. Opis

SYTUACJA. Usytuowana w zach. ciągu zabudowań folwarcznych, jako pierwsza od bramy głównej do zespołu, frontem zwrócona do wewnętrznej drogi wiodącej na na podzamcze i do zamku. W narożnik pd.-wsch. wtopiona baszta flankująca bramę. Od pn. przyległy dawny budynek czeladny.

MATERIAŁ-KONSTRUKCJA. Zbudowana z kamienia łamanego, z użyciem detali z granitu i piaskowca (obramienia drzwi i okien). Wykusz wsch. drewniany. Tynkowana tylko wewnątrz. *Stropy* drewniane z podsufitką. *Wieżba* stolcowo-płatwiowa. *Poszycie* dachówką karpiówką. *Podłogi* - jastrzych cementowy, deski, wykładziny. *Otwory zewnętrzne* prostokątne, w prostych kamiennych obramieniach. Stolarki okien krosnowe i skrzynkowe. Drzwi klepkowe, wrota garaży deskowe. *Drzwi wewnętrzne* prostokątne. Stolarki ramowo-płycinowe.

PLAN. Na planie wydłużonego prostokąta jednotraktowy, z wejściem od wsch. Część pd. wysunięta ku zach. płytkim ryzalitem. Przy niej wtopiona w narożnik pd.-wsch. okrągła baszta bramy głównej. W partii pd. - niewielki bar. Od pn. dawna wozownia, (ob. garaże).

BRYŁA. Budynek o bryle zwartej, ujęty w narożne skarpy (od zach.), podpiwniczony w części pd., w większości jednokondygnacyjny. Jedynie przy samej baszcie bramnej piętro. Ten fragment budynku o charakterze niskiej wieży z wykuszem od zach. Od wsch., tuż nad ziemią wykusz trójboczny. Układ kalenicowy, dach dwuspadowy, z oknami powiekowymi od wsch i zach. Nad częścią wieżową dach namiotowy.

ELEWACJE surowe z kamienia łamanego. *Elewacja wsch. (frontowa)* w partii oficyny wieloosiowa. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne, w prostych kamiennych obramieniach. Od pd.: niewielkie okno, dalej trzy większe okna we wspólnej oprawie (oddzielone wąskimi słupkami), drzwi w obramieniu zbrojonym kostkami, trójboczny wykusz zawieszony nisko nad ziemią. W partii wozowni troje wielkich, stykających się ze sobą wrót. *Elewacja zach.* wieloosiowa, o oknach prostokątnych w swobodnym układzie. W partii mieszkalnej siedem okien dużych, okratowanych. Część nadbudowana piętrem, dwuosiowa. Na piętrze wykusz na dwóch kamiennych kroksztynach. *Elewacja pd.* dwuosiowa, o prostokątnych oknach w kamiennych obramieniach. Na piętrze okna w układzie bliźniaczym.

WNĘTRZA pozbawione stylowego charakteru. W części pn. obecnie garaże, w części pd. bar i pomieszczenia administracyjne.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna, c.o.

4. Powierzchnia użytkowa : 420 m²   **Kubatura:** 1700 m³

5. Przeznaczenie pierwotne: oficyna-wozownia **Użytkowanie obecne:** bar, garaże

6 Stan zachowania. Ogólnie budynek w stanie dobrym. Fundamenty pracują prawidłowo, na ścianach nie widać spękań. Stropy dobre. Drewno więzby dachowej zdrowe. Poszycie szczelne.

7. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynku, wystrój elewacji ze wszystkimi kamiennymi detalami.

SPIS FOTOGRAFII

1. Elewacja wsch., - część pd.
2. Elewacja wsch. – część pn.
3. Elewacja zach..
4. Narożnik pd.-zach.

1

2

3

4

1. Miejscowość STANKOWICE-SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) DAWNY BUDYNEK CZELADNY I DWA SPICLERZE , OBECNIE TRZY BUDYNKI MIESZKALNO –GOSP. POŁĄCZONE W JEDEN UKŁAD FUNKCJONALNY. Dane o obiektach. zdjęcia
---	---	--

1. Czas powstania: k. XVI w., 1911-12

2. **Historia** Zbudowane, (przynajmniej budynek czeladny) w k. XVI w., gruntownie przebudowane w l. 1911-12 podczas prac prowadzonych pod kierunkiem Bodo Ebhardtta. W przyziemiu dawnego spichlerza urządzono wozownię, później przeznaczoną na garaże. Górne kondygnacje, skomunikowane ze sobą wąskim korytarzem przeznaczono na pokoje dla służby.

3. Opis

SYTUACJA. Ciąg trzech budynków ustawionych wzdłuż zach. granicy zespołu, frontem ustawionych do wewnętrznej drogi łączącej bramę główną z podzamczem i zamkiem. Licząc od strony bramy (pd.) jako pierwszy dawny spichlerz-wozownia, jako drugi dawny budynek czeladny i jako trzeci dawny spichlerz (ob. sala gimnastyczna).

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Wszystkie trzy zbudowane z kamienia łamanego z użyciem cegły i skromnego *detalu* kamiennego. Obustronnie otynkowane. Tynki gładkie. W górnej partii elewacji frontowych fryz wykonany w technice sgraffito. *Stropy* drewniane z podsufitką. Na piętrze spichlerza-wozowni i budynku czeladnego, nad korytarzem strop belkowy wsuwkowy. Konstrukcja *więźb* o stolcu leżącym. Poszycie dachówką karpiówką, jedynie nad spichlerzem (ob. salą gimnastyczną) blacha. **Podłogi:** jastrych cementowy, parkiet, deski, współczesna terakota. *Schody* w budynku czeladnym drewniane, zabiegowe, z balustradą o toczonych tralkach. **Otwory okienne i drzwiowe** prostokątne. Stolarki okien krosnowe i skrzynkowe, niektóre okratowane (kraty proste, przewlekane). **Drzwi zewnętrzne:** w spichlerzu-wozowni wielkie wrota dekoracyjnie opierzone z kowalskimi okuciami; w budynku czeladnym dwoje drzwi klepkowych; drzwi wewnętrzne ramowo-płycinowe.

PLAN. Wszystkie trzy na planie prostokąta. Budynek spichlerza (ob. sali gimnastycznej) szerszy od pozostałych, wysunięty ku zach. Jednotraktowe. W budynku spichlerza – wozowni na parterze jedno obszerne pomieszczenie. Piętro dostępne z budynku czeladnego. Na górnej kondygnacji, przez długość obu budynków wąski korytarz z którego dostęp do pokoi gościnnych. W spichlerzu pn. sala gimnastyczna.

BRYŁA. Budynki o bryłach zwartych. Spichlerz - wozownia podpiwniczony, trzykondygnacyjny (piwnica od strony zach. w formie obniżonego parteru (w związku z różnicą poziomu terenu). Układ kalenicowy, dach wysoki, dwuspadowy, z dwoma poziomami okien połaciowych od frontu. Dawny budynek czeladny dwukondygnacyjny, w układzie kalenicowym, przykryty dwuspadowym dachem łamanym. Dach ujęty w profilowane ogniomury. W obu połaciach dwa poziomy okien powiekowych. Spichlerz (ob. sala gimnastyczna) pierwotnie dwukondygnacyjny, obecnie z jednym wnętrzem przez całą wysokość. Dach dwuspadowy, stosunkowo niski, ujęty od pn. w szczyt.

ELEWACJE frontowe wszystkich budynków ujednolicone - podział czytelny tylko w partii ogniomurów. Na wysokości piętra, przez całą długość dekoracja sgraffitowa złożona z wąskiego fryzu plecionkowego (w partii niższej) i szerokiego fryzu narracyjnego z przedstawieniem scen polowania (na budynku czeladnym widok zamku). Dekoracja sgraffitowa w postaci pseudoboniowania również w narożnikach. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne. W partii spichlerza-wozowni, w przyziemiu troje wielkich wrót i na piętrze trzy małe okienka. Budynek czeladny pięcioosiowy. Okna różnej wielkości. Na osi skrajnej od pd. drzwi o lekkim łuku odcinkowym, obmurowane blokami granitu. W budynku spichlerza (sali gimnastycznej) od pd. okno i dalej ku pn. drzwi oraz cztery okna szczelinowe. **Elewacje zach.** podparte zanikającymi ku górze skarpami, rozczłonkowane niewielkimi oknami w nieregularnym układzie. W partii spichlerza - wozowni prostokątne drzwi do piwnicy (od tej strony do obniżonego parteru). **Elewacja pn.** spichlerza (sali gimnastycznej) szczytowa. W przyziemiu, na osi wrota zamknięte łukiem pełnym. Wyżej sześć prostokątnych okienek, ustawionych w dwóch "słupkach" jedno nad drugim. Szczyt niski, dwuramienny. W górnych partiach elewacji kontynuacja fryzów sgraffitowych z elewacji wsch.

WNĘTRZA - w większości pozbawione stylowego charakteru. Wyjątkiem dekoracyjne stolarki, fragmenty stropów wsuwkowych.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna, c.o

4. Powierzchnia użytkowa : 850 m²

Kubatura: 4700m³

5. Stan zachowania.

Ogólnie budynki w stanie dobrym. Na ścianach nie widać większych spękań. W wozowni - spichlerzu, pod linią dachu niewielkie pęknięcie w elewacji pd. Dolne partie ścian zawilgocone. Stropy w stanie dobrym. Drewno więźby dachowej zdrowe. Poszycie szczelne.

6. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie .

Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynków, forma elewacji z dekoracją sgraffitową oraz stropy belkowe i stolarki.

SPIS FOTOGRAFII

1. Spichlerz – widok od pd.-wsch
2. Budynek czeladny – elewacja wsch.
3. Spichlerz, ob. sala gimnastyczna – elewacja wsch.
4. Spichlerz, ob. sala gimnastyczna – elewacja pn.
5. Elewacje zach.

3

4

1

5

2

1. Miejscowość STANKOWICE - SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego RUINA STODOŁY dane o obiekcie, zdjęcia
---	---	--

1. Czas powstania: 1853, l. 90 XX w.

2. Autorz, historia. Według zachowanej plakietki zbudowana w 1853.

3. Opis.

SYTUACJA. Usytuowana w pd. ciągu zabudowań gospodarczych, równolegle do przebiegającej w pobliżu szosy. Od zach. wąska przerwa w zabudowaniach, stanowiąca wjazd na majdan folwarczny. Od wsch. przyległy budynek gospodarczy z wieżą stacji trafo. W pobliżu narożnika pn.-wsch., oddalona o kilka m. na pn. stajnia stanowiąca część wsch. ciągu zabudowań folwarcznych.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowana z kamienia łamanego, z użyciem cegły do skromnej dekoracji. Nietynkowana. Konstrukcja stropu żelbetowego wsparta za pośrednictwem stalowych podciągów na słupach z rur metalowych. Dachy brak. Wrota deskowe, przesuwane na rolkach.

PLAN I BRYŁA. Na planie wydłużonego prostokąta, z dwoma przejazdami. Po dachu zachowane resztki trójkątnych, niskich szczytów.

ELEWACJE surowe, kamienne. Przejazdy zamknięte odcinkowo - od pd. zasłonięte prostokątnymi wrotami. Od pd. i pn. wydłużone okienka szczelinowe w oprawach ceglanych, zgrupowane po trzy, ze środkową szczeliną wyższą. Od strony pn. zniszczona plakietka z inicjałem U i datą 1853.

WNĘTRZE - nie zachowane.

INSTALACJI: brak

4. Powierzchnia użytkowa: powierzchnia zabudowy 690 m²

Kubatura: 3450 m³

5. Przeznaczenie pierwotne: stodoła

Użytkowanie obecne: obiekt nieużytkowany

6. Stan zachowania. Budynek w stanie ruiny, wypalony w środku, częściowo zabezpieczony stropem żelbetowym.

7. Prace remontowe i konserwatorskie. W l. 90 stodoła spaliła się. Wykonano prowizoryczne zabezpieczenie w postaci żelbetowego stropu nad większą częścią budynku. Prac jednak nie dokończono.

8. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Należy wykonać prowizoryczne zadaszanie.

Wkładkę założył: **mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.**

Miejsce przechowywania negatywów **Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie**

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok ogólny od półn.
2. Widok ogólny od poł.-zach.

1

2

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA ZAŁĄCZNIK NR 6

1. Miejscowość STANKOWICE - SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego DAWNA OWCZARNIA Z CZĘŚCIĄ MIESZK. dane o obiekcie, zdjęcia
---	--	---

1. Czas powstania: ok. 1920

3. **Historia.** Zbudowany ok. 1920, być może z wykorzystaniem murów budynku wcześniejszego. Duża hala przyziemia pełniła funkcję owczarni. Na piętrach znajdowały się mieszkania pracowników folwarcznych. Równocześnie powstała trafostacja obsługująca cały zespół zamkowo-folwarczny. W trakcie wznoszenia budynku obok tradycyjnych technik posłużono się rozwiązaniami na owe czasy nowoczesnymi - stropy Kleina, elementy żelbetowe. Po 1990 opuszczony.

2. **Opis.**

SYTUACJA. Usytuowana w pd. ciągu zabudowań folwarcznych, równolegle do biegnącej w pobliżu szosy, jako pierwsza od narożnika pd.-wsch. Elewacją frontową skierowaną ku niewielkiemu dziedzińcowi gospodarczemu, utworzonemu między wsch. odcinkiem muru ogrodzenia a ciągiem zabudowań wzdłuż wsch. boku majdanu folwarcznego. Od zach. przylegająca do stodoły. Naprzeciw, oddalona kilkanaście metrów na pn. wiata - dawna ujeżdżalnia. W niewielkiej odległości od ściany wsch. narożna baszta ogrodzenia. przed elewacją pd. ogródki warzywne.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowana z kamienia łamanego, z użyciem cegły. Znaczne fragmenty ścian w konstrukcji ryglowej. Wewnątrz otynkowana. Znaczne partie ścian tynkowane także od zewnątrz. Nad halą przyziemia *strop* Kleina wzmocniony podciągami i rzędem stalowych kolumnienek. W przejeździe podciąg żelbetowy i w konstrukcji Kleina. Nad piętrzem strop drewniany z podsufitką. Wieża stolcowo-płatwiowa. *Poszycie* dachówką karpiówką. *Podłogi* - w hali wylewka betonowa, na piętrze pozostałości podłóg drewnianych. *Schodów* brak. Zachowane stolarki *okienne* o konstrukcji ryglowej. *Drzwi* brak. W przejeździe deskowe wrota.

PLAN. Na planie wydłużonego prostokąta. Większa część przyziemia zajęta przez dużą halę z rzędem słupów na osi. Od zach. przejazd. W narożniku pd.-zach., w obrębie przejazdu, "wciągnięta" do środka wieża stacji trafo.

RZUT. Budynek o bryle zwartej, dwukondygnacyjny (piętro niskie) przykryty dwuspadowym dachem. Wieża stacji transformatorowej wyrastająca ponad kalenicę, przykryta dachem namiotowym.

ELEWACJE. *Elewacja pn.* dziesięcioosiowa. Na osi skrajnej od zach. prostokątny otwór przejazdu, dalej okna - w przyziemiu zamknięte odcinkowo i na piętrze prostokątne. *Elewacja pd.* nieregularna, w przyziemiu okna odcinkowe i prostokątny otwór przejazdu zach. Piętro o ścianach w konstrukcji ryglowej, z odsłoniętymi elementami drewnianymi. Okna prostokątne.

WNĘTRZA - mimo dewastacji zachowały pierwotną formę wynikającą z funkcji.

INSTALACJE - obecnie w budynku brak czynnych instalacji.

4. **Powierzchnia użytkowa:** 340 m² **Kubatura:** 850 m³

5. **Przeznaczenie pierwotne:** budynek gospodarczo-mieszkalny

Użytkowanie obecne: obiekt nieużytkowany

6. **Stan zachowania.** Budynek zagrożony ruiną. Fundamenty pracują prawidłowo, na ścianach nie widać spękań. Mury zawilgocone. Dach częściowo zniszczony, stropy zagrożone. Stolerek w większości brak. Schody całkowicie zniszczone.

7. **Prace remontowe i konserwatorskie.** Brak śladów aktywności remontowej.

8. **Najpilniejsze postulaty konserwatorskie.** Koniecznie należy naprawić dach w celu powstrzymania dalszych procesów niszczących. Wymaga znalezienia nowej funkcji pozwalającej na jego remont i prawidłową eksploatację. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła i forma elewacji.

SPIS FOTOGRAFII

1. Wieża transformatora
2. Elewacja pd.
3. Widok od pd.-wsch. na basztę i elewację pd.

1

2

3

1. Miejscowość STANKOWICE -SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego STAJNIA dane o obiekcie, fotografie
--	--	---

1. **Czas powstania:** 3. ćw. XIX, pocz. XX w.

2. **Historia.** Zbudowana w 3 ćw. XIX w., przebudowana na pocz. XX w. W czasach PGR użytkowana jako obora. Po 1990 opuszczona.

3. **Opis. SYTUACJA.** Usytuowana we wsch. ciągu zabudowań folwarcznych, jako pierwsza od pd. licząc. Od pn. przyległy budynek gospodarczo-mieszkalny (stajnia z wozownią) Od wsch. oddalona o kilka metrów wiata ujeżdżalni i od pd. ruina stodoły w pd. ciągu zabudowy folwarcznej.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowana z kamienia łamanego z użyciem cegły, otynkowana od wewnątrz. Wnętrze w formie hali, przykryte *sklepieniami* kolebkowymi ze stykającymi się lunetami i żaglastymi. Przesła wydzielone gurtami wspartymi na granitowych kolumnach. *Wieżba* o konstrukcji wieszarowej. *Poszycie* dachówką cementową. *Posadzka* w formie kostek ceramicznych - drobniejszych w trakcie komunikacyjnym i większych w partii stanowisk dla zwierząt. Wejście na poddasze drabiną metalową z prętów wmontowanych w ścianę. *Otwory* prostokątne. *Okna* krosnowe, metalowe. *Drzwi* klepkowe.

PLAN. Na planie wydłużonego prostokąta z dwoma wydatnymi, wąskimi ryzalitami od zach. Wnętrze w formie trójnawowej, siedmioprzęsłowej hali (obecnie pn. przeszło przepierzone i włączone jako korytarz do sąsiedniego budynku mieszkalno-gospodarczego. Przesła na przemian szerokie i wąskie.

BRYŁA. Budynek o bryle zwartej, układzie kalenicowym, przykryty wysokim dachem dwuspadowym. Ryzality przykryte daszkami o układzie poprzecznym.

ELEWACJE. *Elewacja zach.* (od strony majdanu) siedmioosiowa o oknach prostokątnych. Na osi trzeciej i piątej ryzality z prostokątnymi drzwiczkami w dwuramiennych szczykach. *Elewacja wsch* nieregularna, z prostokątnymi oknami różnej wielkości. *Elewacja pd. szczytowa*, trójosiowa. Na osi pd. prostokątne drzwi w obramieniu z granitowych bloków. Na pozostałych osiach okna prostokątne. Okno środkowe flankowane dwoma niskimi, płytkimi skarpami. Szczyt trójkątny, w nim prostokątne drzwiczki.

WNĘTRZE zachowało swój pierwotny charakter w formie trójnawowej hali. Sklepienia przeszły szerszych wydzielone gurtami o mocno wydłużonym łuku koszowym. Gurty przeszły węższych o łuku pełnym, i od strony nawy głównej odcinkowym. Granitowe kolumny o przekroju prostokąta o sfazowanych krawędziach. Głowice i bazy kostkowe. Ponadto zachowana oryginalna posadzka i ceramiczne i koryta.

4. **Powierzchnia użytkowa:** 417 m²

Kubatura: 1900 m³

5. **Przeznaczenie pierwotne:** stajnia, następnie obora

Użytkowanie obecne: obiekt nieużytkowany

6. **Stan zachowania.**

Obiekt zaniedbany. Fundamenty pracują prawidłowo. Na ścianach nie widać spękań. Dolne partie murów zawilgocone i zasolone. Drewno więzby dachowej zdrowe ze śladami wilgoci. W dachu nieszczelności. Rynny i rury spustowe uszkodzone. Wnętrze zaśmieczone.

7. **Prace remontowe i konserwatorskie.**

Wymieniono poszycie dachu z ceramicznego na dachówkę cementową. Prawdopodobnie już po likwidacji obory pn. przeszło adaptowano na korytarz sąsiedniego budynku gospodarczo-mieszkalnego.

8. **Najpilniejsze postulaty konserwatorskie.** Uszczelnienia wymaga poszycie dachowe. Należy znaleźć funkcję umożliwiającą prawidłową eksploatację obiektu. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynku i sklepienia.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna.

SPIS FOTOGRAFII

1. Elewacja zach.
2. Fragment elewacji pd.
3. Elewacja wsch.
4. Wnętrze.

1

2

3

4

1. Miejscowość STANKOWICE-SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego WOZOWNIA ZE STAJNIĄ, RZEŻNIĄ I CZĘŚCIĄ MIESZKALNĄ , dane o obiekcie, zdjęcia
---	---	---

1. Czas powstania: 3. ćw. XIX, pocz. XX w.

2. Historia . Zbudowany w 3 ćw. XIX w., przebudowany na pocz. XX w. Od początku pełnił funkcję stajni, wozowni, rzeźni. Na piętrach znajdowały się mieszkania dla pracowników folwarcznych.

3. Opis.

SYTUACJA. Usytuowany we wsch. ciągu zabudowań folwarcznych, na pochyłości terenu (obniżającej się w kierunku pn.), elewacją szczytową zwrócony ku położonemu na niższym poziomie podzamczu. Od pd. przyległa stajnia. W odległości ok. 20 m. w kierunku zach. schody łączące majdan folwarczny z podzamczem. narożnik pn.-wsch. dochodzący do muru ograniczającego folwark. W jego pobliżu baszta.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowany z kamienia łamanego, z użyciem cegły. Wewnątrz otynkowany. W piwnicy, w przyziemiu oraz na piętrach traktu środkowego części mieszkalnej *sklepienia* odcinkowe, niektóre wydzielone gurtami. W innych pomieszczeniach stropy drewniane z podsufitką. *Wieżby* o konstrukcji wieszarowej, wzmocnionej kleszczami. Poszycie części mieszkalnej dachówką karpiówką; nad częścią gospodarczą eternit. Podłogi: w piwnicach i w niektórych pomieszczeniach gospodarczych jastrych cementowy; w stajni drobna kostka ceramiczna; w sieni koska betonowa w kształcie cegły; w pomieszczeniach mieszkalnych deski. Schody do piwnicy murowane, zabiegowe; na 1 piętro drewniane, zabiegowe; na 2 piętro dwubiegowe, powrotne z podestem, drewniane; na poddasze jednobiegowe; drewniane. *Otwory* prostokątne. *Okna* skrzynkowe i krosnowe w części gospodarczej. *Drzwi* do sieni klepkowe, w pomieszkaniach ramowo-płycinowe. Wrota do wozowni dwuskrzydłowe, klepkowe z dekoracyjnymi okuciami.

PLAN. Na planie wydłużonego prostokąta. Od pd. trzytraktowa część mieszkalna, wysunięta płytkim ryzalitem ku majdanowi. W jej przyziemiu pierwotnie rzeźnia. Od pn., już w części gospodarczej klatka schodowa, dalej wozownia z trzema wjazdami. W partii pn. dwie niewielkie, trzyprzęsłowe hale stajni.

BRYŁA. Budynek o bryle rozczłonkowanej. Część mieszkalna w układzie szczytowym, podpiwniczona, trzykondygnacyjna, przykryta wysokim dwuspadowym dachem - kalenica na osi wsch.-zach. Część gospodarcza parterowa, przykryta wysokim dachem dwuspadowym - kalenica na osi pn.-pd. Od frontu dwie facjaty kryte dwuspadowymi daszkami w układzie prostopadłym.

ELEWACJE. *Elewacja zach (frontowa).* W części mieszkalnej szczytowa, trzyosiowa. Okna prostokątne z ceglanymi nadprożami. W partii szczytu trzy okienka o łuku pełnym, (środkowe wyższe) we wspólnym, ceglanym obramieniu. Powyżej okrągły okulus. Szczyt prosty, dwuramienny. W części gospodarczej, licząc od od pd.: drzwi i okno klatki schodowej, trzy bramy do wozowni. Na odcinku stajni, w każdej z hal drzwi i po bokach dwa okienka. Otwory w większości zamknięte odcinkowo, z ceglanymi nadprożami.. Szczyciki facjat dwuramiennie, w nich prostokątne drzwi tzw. wyżek. *Elewacja wsch.* wydłużona, wieloosiowa, o nieregularnym układzie okien różnej wielkości - prostokątnych i zamkniętych odcinkowo. *Elewacja pn.* szczytowa, o prostokątnych oknach różnej wielkości. Szczyt trójkątny.

WNĘTRZA - zachowany podział i forma odzwierciedlająca pierwotną funkcję.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna.

4. Powierzchnia użytkowa: 720 m²

Kubatura: 5500 m³

5. Przeznaczenie pierwotne: budynek gospodarczo-mieszkalny **Użytkowanie obecne:** budynek gospodarczo-mieszkalny

6. Stan zachowania. Ogólnie budynek w stanie dobrym. Fundamenty pracują prawidłowo, na ścianach nie widać spękań. Dolne partie ścian zawilgocone, z wykwitami soli. Sklepienia i stropy w stanie dobrym. Drewno więzby dachowej zdrowe. W dachu drobne nieszczelności.

Wkładkę założył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów

Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

7. Prace remontowe i konserwatorskie. Drobne remonty przeprowadzane na bieżąco. Wymieniono poszycie nad częścią gospodarczą, z ceramicznego na eternit.

8. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynku oraz forma elewacji.

SPIS FOTOGRAFII

1. Elewacja zach., część pn.
2. Elewacja zach.
3. Wejście do części mieszkalnej.
4. Fragment więźby

WKŁADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA ZAŁĄCZNIK NR 9

1. Miejscowość STANKOWICE- SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) I WIATA-UJEŹDŻALNIA II KOMÓRKI PRACOWNICZE dane o obiektach, zdjęcia
--	---	---

I WIATA-UJEŹDŻALNIA

1. Czas powstania: ok. 1915

2. Opis.

SYTUACJA. Usytuowana w obrębie niewielkiego dziedzińca utworzonego między wsch. odcinkiem muru ogrodzenia i wsch. ciągiem zabudowań folwarcznych. Od zach. równolegle, oddalona o kilka metrów stajnia.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowana z drewna, w konstrukcji szkieletowej, złożonej ze słupów, zastrzałów, belek i kleszczy. Szkielet ustawiony na podmurówce. Poszycie dachówką zakładkową.

PLAN I BRYŁA. Na planie trapezu, pozbawiona ścian, jednokondygnacyjna, przykryta dachem dwuspadowym. Kalenica kryta dodatkowo nieznacznie podniesionym daszkiem dwupołaciowym.

3. Powierzchnia : 588 m²

4. Przeznaczenie pierwotne: wiata-ujeżdżalnia   **Użytkowanie obecne:**   obiekt nieużytkowany

5. Stan zachowania. Obiekt zagrożony. Elementy konstrukcji drewnianej miejscami odkształcone i odchylone od pierwotnego położenia. Drewno z licznymi śladami zawilgoceń. Dach nieszczelny, połacie pofałdowane.

6. Prace remontowe i konserwatorskie. Brak śladów prac remontowych.

7. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Należy sporządzić orzeczenie o stanie konstrukcji i wprowadzić prewencyjne zabezpieczenia, chroniące przed postępującym zniszczeniem.

II BUDYNEK GOSPODARCZY (KOMÓRKI)

1. Czas powstania: ok. 1910

2. Opis.

SYTUACJA. Usytuowany poza głównym obrębem zabudowań zamkowo-folwarcznych, oddalony ok. 20 m na pd.-zach. od głównego wjazdu od zespołu, wolnostojący w głębi działki, po zach. stronie szosy wiodącej w kierunku Leśnej. W najbliższym sąsiedztwie, oddalony kilkanaście m. na pd. dawny czworak. Parcela od drogi oddzielona niskim, kamiennym murem. Zbudowany z kamienia łamanego z użyciem cegły. Na piętrze zewnętrzny, drewniany ganek w formie galerii. Poszycie dachówką karpiówką. Na planie prostokąta, dwukondygnacyjny, przykryty dachem dwuspadowym. Od pd. jednokondygnacyjna, prostokątna przybudówka, przykryta dachem pulpitowym poszytym dachówką karpiówką.

3. Przeznaczenie pierwotne komórki   **Użytkowanie obecne komórki**

4. Powierzchnia użytkowa: 230 m²   **Kubatura:** 570 m³

5. Stan zachowania. Ogólnie budynek zaniedbany. Mury dołem zawilgocone, w połaci nieszczelności.

6. Prace remontowe i konserwatorskie. Brak śladów po remontach.

7. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Uszczelnić dach. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynku oraz forma elewacji frontowej.

Wkładkę założył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów   Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

SPIS FOTOGRAFII

1. Wiata-ujeżdżalnia - widok od pd.-zach.
2. Komórki pracownicze - widok od pd.-zach.
3. Komórki pracownicze – widok od pn.-wsch.

2

1

3

1. Miejscowość STANKOWICE- SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego MUR OGRODZENIA Z BRAMĄ I BASZTĄ dane o obiektach, zdjęcia
--	---	---

1. Czas powstania. XVI w. ,1911-12

2. Historia. Mur o charakterze obronnym wokół folwarku wzniesiony prawdopodobnie w XVI w. Wymieniany w 1649. Zarejestrowany (wsch. odcinek) na widoku przedstawiającym zamek w czasach Nostitzów (patrz ikonografia). Już wówczas posiadał wysokość zbliżoną do obecnej i zaopatrzony był w okragłą basztę w narożniku pd. – wsch. Zachodni odcinek muru w końcu XVI w zaczęto wykorzystywać jako tylną ścianę wznoszonych tu budynków gospodarczo-mieszkalnych. Forma pd. odcinka murów nie jest znana. Zachowało się zdjęcie przedstawiające bramę wjazdową z okresu sprzed wielkiej przebudowy na pocz. XX w. Składała się ona wówczas z muru kurtynowego rozpiętego między budynkiem istniejącego obecnie spichlerza, a ruiną budynku o nie określonej funkcji. Od wsch., w narożniku spichlerza znajdowała się niska, okragła baszta. Brama o półkolistym wykroju ujęta była w wąskie, kamienne węgary i archiwoltę. Furtę zamykał łuk odcinkowy (oba otwory prawdopodobnie szesnastowieczne). W zwieńczeniu muru znajdował się arkadkowy fryz. Jego forma wskazuje na dziewiętnastowieczny czas powstania. Inne zdjęcie sprzed przebudowy ukazuje fragment muru wsch. Znajdował się on wówczas w stanie daleko posuniętej ruiny. Wielka przebudowa zamku prowadzona pod kierunkiem B. Ebhardta objęła również mur ogrodzenia z basztą i bramą. Nadano im formę nawiązującą do średniowiecznych obwarowań - z gankami, strzelnicami, wykuszami.

2. Opis.

SYTUACJA. Wzniesiony wzdłuż wsch. granicy zespołu. Na tym odcinku stanowiący przedłużenie w kierunku pd. muru obronnego podzamcza. W narożniku pd.- wsch. folwarku zakończony basztą. Wzdłuż boku pd., w miejscu pierwotnego muru, obecnie ciąg zabudowań folwarcznych. W narożniku pd.-zach. brama głównego wjazdu do zespołu. Zach. odcinek muru adaptowany na ścianę zewnętrzną zabudowań gospodarczo-mieszkalnych, łączący się z murami obronnymi zamku.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowany z kamienia łamanego, z piaskowcowym *detalem* – kroksztyny wspierające ganki, strzelnice, obramienia okien otworu bramnego i furt. Nietynkokowany. Tylne ściana piętra baszty pd.-wsch. wykonana w konstrukcji ryglowej z nietynkowanym wypełnieniem ceglanym. Ganki "strażnicze" drewniane, podparte kamiennymi kroksztynami. W baszcie pd.-wsch. *sklepienie* w formie połowy kopuły z lunetami. Konstrukcje dachowe baszt drewniane. Poszycie dachów baszt oraz daszków w koronie muru dachówką karpiówką. Schody na ganki drewniane, charakterystyczne - o stopniach wykonanych z brusów przeciętych po przekątnej. W basztach bramy głównej schody murowane zabiegowe. Wrota bramy głównej dwuskrzydłowe, okute blachą i płaskownikami. W jednym ze skrzydeł wykrojona furta.

PLAN I BRYŁA. Mury oskarpowane. Skarpy zanikające ku górze. Ganki kryte daszkami pulpituowymi. Baszta pd.-wsch. na planie okręgu, dwukondygnacyjna, z górną kondygnacją ośmiokątną, nieznacznie wysuniętą za pośrednictwem kroksztynów. Dach wysoki, wielopołaciowy. Baszty bramne w formie walców - wsch. dwu, zach. trzykondygnacyjna. Obie przykryte wysokimi stożkowymi dachami. Między basztami mur kurtynowy z arkadą otworu bramnego. Obok niego (od zach.) przejście dla pieszych. **ELEWACJE BRAMY.** *Elewacja pd. (zewnętrzna).* W obu basztach okna prostokątne różnej wielkości, w kamiennych obramieniach. Na niższym poziomie szczelinowe, pnące się do góry wraz ze schodami wewnątrz. Otwór bramny o łuku pełnym, ujęty w portal złożony z masywnych węgarów i ząbkowanej archiwoltę. Otwór przejścia dla pieszych prostokątny. W zwieńczeniu arkadkowy fryz, przerwany niewielkim wykuszem wspartym na kroksztynach. W ścianie wykusza kartusz herbowy i kluczowa strzelnica.

W elewacji pn. (wewnętrznej) widoczna tylko baszta zach., z dużymi, prostokątnymi oknami w układzie biforialnym i tryforialnym, w prostych kamiennych obramieniach. Otwór bramny wkomponowany w płytką wnękę zamkniętą łukiem odcinkowym. Nad otworem bramnym drewniany ganek łączący obie baszty.

4. Przeznaczenie pierwotne: fortyfikacja   **Użytkowanie obecne:** ogrodzenie

5. Stan zachowania. Kompleks zabudowań bramy głównej w stanie dobrym. Wsch. odcinek muru oraz baszta narożna zagrożone. Konstrukcje drewnianych ganków przegnite, poszycie nieszczelne. Niektóre z kamiennych kroksztynów podtrzymujących ganek utracone.

Wkładkę założył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów

Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

6. Prace remontowe i konserwatorskie. Przy zabudowaniach bramy głównej drobne remonty prowadzone na bieżąco. W murze i baszcie narożnej brak śladów remontu.

7. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Należy wymienić nadgniłe elementy drewnianych ganków, naprawić dachy, uporządkować teren. Ochronie konserwatorskiej podlega forma wszystkich elementów ogrodzenia oraz materiały i konstrukcje użyte do jego budowy.

SPIS FOTOGRAFII

1. Brama główna z wieżą zach.
2. Wsch. wieża bramy głównej
3. Wieża w narożniku pd.-wsch.
4. Wsch. odcinek ogrodzenia, widok od strony wewnętrznej

1. Miejscowość STANKOWICE-SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) DAWNY CZWORAK dane o obiekcie, zdjęcia
---	---	---

1. **Czas powstania:** 1800, I. 20 XX w.

2. **Historia.** Wg plakietki na fasadzie zbudowany w 1800. Ostatni z inicjałów na plakietce - "U", odnosi się zapewne do osoby fundatora z rodu Uechtritz. Ok. 1920 adaptacja poddasza na cele mieszkalne i budowa przybudówki

3. **Opis.**

SYTUACJA. Usytuowany poza obrębem głównych zabudowań zamkowo-folwarcznych, oddalony ok. 50 m. na pd.-zach. od bramy głównego wjazdu, wolnostojący po zach. stronie drogi wiodącej w kierunku Leśnej. W najbliższym sąsiedztwie, oddalony kilka metrów na pd. budynek mieszkalno-gospodarczy (dawna kuźnia i stolarnia). W odległości ok. 20 m w kierunku pn. budynek gospodarczy (komórki), Po przeciwnej stronie drogi mur ogrodnictwa. Parcela o kształcie nieregularnym, odgradzona od szosy niskim, kamiennym murem.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowany z kamienia łamanego z użyciem cegły, obustronnie otynkowany. *Stropy* drewniane z podsufitką. *Wieżba* drewniana, obudowana ścianami poddasza. *Poszycie* eternitem falistym. W sieni podłoga z płyt kamiennych, w mieszkaniach deski. Schody na piętro jednobiegowe ze stopniami zabiegowymi. *Otwory*. Okna prostokątne, drzwi frontowe zamknięte łukiem pełnym. Stolarki okienne skrzynkowe, czterodzielne, ze szczelinowymi podziałami. W dwóch oknach zachowane okiennice. Drzwi frontowe klepkowe, wtórnie opierzone dyktą. Otwory drzwi wewnętrznych prostokątne, stolarki o konstrukcji ramowo-płycinowej.

PLAN. Na planie prostokąta, dwutraktowy, z sienią na osi, dostępną od wsch i zach. Między obu fragmentami sieni brak komunikacji. Po bokach po dwie izby. Od pd. pn. prostokątna, węższa przybudówka.

BRYŁA. Budynek o bryle zwartej, układzie kalenicowym, jednokondygnacyjny, z użytkowym poddaszem. Przyziemie poniżej poziomu szosy. Dach wysoki, dwuspadowy, ścięty naczółkami dachu. W połaci wsch. dwie, w połaci zach. trzy facjaty. Przybudówka kryta wysokim dachem trzyspadowym.

ELEWACJE. *Elewacja frontowa (wsch.)* pięcioosiowa, z drzwiami o łuku pełnym na osi środkowej. Nad nimi kamienna plakietka z inicjałami F.A.C.U. i data budowy 1800. Po bokach okna prostokątne w płaskich opaskach. Przybudówka z jednym, prostokątnym oknem. *Elewacja zach.* pięcioosiowa, zorganizowana podobnie jak fasada. W partii przybudówki drzwi o łuku odcinkowym. *Elewacja pd. szczytowa*, z jednym oknem w partii szczytu. *W elewacji pn.* przybudówka z dwoma prostokątnymi oknami.

WNĘTRZA - pozbawione zabytkowego charakteru.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna..

4. **Powierzchnia użytkowa:** 250 m²   **Kubatura:** 1312 m³

5. **Funkcja pierwotna:** mieszkalna   **Użytkowanie obecne:** mieszkalna

6. **Stan zachowania.** Ogólnie budynek w stanie dobrym, z widocznymi zaniedbaniami. Fundamenty pracują prawidłowo, na ścianach nie widać spękań. Dolne partie murów zawilgocone. Stropy w stanie dobrym. Drewno więźby dachowej zdrowe. Poszycie szczelne. Rynny i rury spustowe drożne.

7. **Prace remontowe i konserwatorskie.** Wymieniono poszycie dachu, z pierwotnego ceramicznego na eternit falisty.

8. **Najpilniejsze postulaty konserwatorskie.** Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynku oraz forma elewacji.

Wkładkę założył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów

Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok ogólny od pn.-wsch.
2. Elewacja tylna (zach.)

1

2

1. Miejscowość STANKOWICE- SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) DOM Z KUŻNIĄ I STOLARNIĄ dane o obiekcie, zdjęcia
--	---	--

1. Czas powstania.: 1784, pocz. XX w.

2. Historia. Wg daty w kluczu portalu, budynek wzniesiony w 1784. Ostatni z inicjałów w zworniku -"U", odnosi się zapewne do osoby fundatora z rodu Uechtritzów. Portal o skromnych cechach barokowych. Budynek pełnił funkcję kuźni i stolarni oraz mieszkań dla pracowników folwarcznych folwarcznych. Przebudowany na pocz. XX w. Z tego okresu także murowane komórki w sąsiedztwie.

3. Opis.

SYTUACJA. Usytuowany poza głównym obrębem zabudowań zamkowo-folwarcznych, oddalony ok. 70 m. na pd.- zach. od bramy głównej do zespołu. Wolnostojący po zach. stronie szosy (tuż przy jej krawędzi) wiodącej w kierunku Leśnej). Parcela nieregularna, ogrodzona płotem z siatki, częściowo niskim murkiem. W głębi murowane komórki. W najbliższym sąsiedztwie, oddalony kilka metrów na pn. dawny czworak.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Zbudowany z kamienia łamanego, z użyciem piaskowcowego *detalu* (portal, parapety okien). Obustronnie otynkowany. Tynki gładkie. Górne partie ścian zewnętrznych oraz facjaty w konstrukcji ryglowej z otynkowanym wypełnieniem ceglanym. Szczyty szalowane deskami. *Sklepienia*. W przyziemiu, w pomieszczeniu dawnej kuźni sklepienie kolebkowe ze stykającymi się lunetami. Sklepienia także w piwnicach pod podwórkiem (obecnie zasypane, niedostępne). W pozostałych pomieszczeniach stropy drewniane z podsufitką. *Wieżba* o konstrukcji wieszarowej. Poszycie falistym eternitem azbestowo-cementowym. *Podłogi*: w pomieszczeniu dawnej kuźni bruk z drobnej kostki granitowej oraz posadzka ceglana. *Schody* na poddasze drewniane, zabiegowe; zewnętrzne do piwnicy pod podwórkiem zabiegowe, o stopniach granitowych. *Otwory*. Okna prostokątne, rozglifione od strony wnętrza. Stolarki krosnowe, z krosnami zimowymi oraz skrzynkowe. W jednym z okien proste kraty przewlekane. *Drzwi zewnętrzne*. W elewacji frontowej drzwi do sieni zamknięte głębokim łukiem odcinkowym, ujęte kamiennym, uszatym obramieniem. Klucz kostkowy. W nim inicjały F.A.Ch.U i data 1784. Stolarka o konstrukcji ramowej z wypełnieniem klepkami o układzie promienistym. w elewacji pn. charakterystyczne wrota deskowe o dwóch skrzydłach dzielonych poziomo na pół (łącznie cztery niezależne skrzydła – dwa dolne i dwa górne). *Drzwi wewnętrzne* prostokątne. Stolarka o konstrukcji ramowo-płycinowej. *Komórki* oddalone kilka metrów na zach. od budynku murowane z kamienia łamanego. Górne partie ścian szalowane deskami. *Dach* kryty eternitem falistym.

PLAN. Na planie prostokąta, dwutraktowy. W części pn. dawna kuźnia i stolarnia, sień dostępna od frontu (pierwotnie prawdopodobnie przelotowa), usytuowana asymetrycznie względem osi poprzecznej budynku. Pozostałe partie budynku o charakterze mieszkalnym. Budynek komórek na planie prostokąta.

BRYŁA. Budynek o bryle zwartej, układzie kalenicowym, z piwnicą zewnętrzną, pod podwórkiem, jednokondygnacyjny, przykryty wysokim dachem dwuspadowym. W połaciach po jednej facjacie. Facjata wsch. mocno wydłużona. Komórki parterowe, z niskim stryszkciem, przykryte dachem pulpitowym o niewielkim nachyleniu połaci.

ELEWACJE. *Fasada (wsch.)* siedmioosiowa. Na drugiej osi od wsch. portal wejścia do sieni. Na pozostałych osiach okna prostokątne. Górne partie ścian oraz facjata o konstrukcji ryglowej z odsłoniętymi elementami drewnianymi. *Elewacja zach.* o nieregularnym układzie prostokątnych okien. Na czwartej osi od pd.. wnęka po zamurowanych drzwiach o łuku odcinkowym. *Elewacja pd.* szczytowa, trójosiowa, o nieregularnym układzie prostokątnych okien różnej wielkości. Szczyt trójkątny, w górnej partii szalowany deskami. *Elewacja pn. szczytowa*, trójosiowa. W przyziemiu, na osi pn. wrota kuźni. Okna prostokątne różnej wielkości. Szczyt trójkątny, w górnej partii szalowany deskami. WNEŹRZA. Zachowało się pomieszczenie kuźni, sklepienie kolebką o łuku koszowym ze stykającymi się lunetami. Przy ścianie wsch. pozostałości dawnego paleniska. W brukowanej posadzce okrągły fundament nieistniejącego już kowadła.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna.

4. Powierzchnia użytkowa: 250 m² Kubatura 1880 m³

5. Funkcja pierwotna: mieszkalno-gospodarcza Użytkowanie obecne: mieszkalna; część gospodarcza nieużytkowana.

6 Stan zachowania. Ogólnie budynek mocno zaniedbany. Fundamenty pracują prawidłowo, na ścianach nie widać spękań. Dolne i górne partie ścian zawilgocone. W pomieszczeniach grzyb. W elewacjach liczne ubytki tynku. Sklepienia w stanie dobrym. Stropy drewniane miejscami ugięte. W obrębie wieżby duży zaciek - drewno nadgniłe. W poszyciu nieszczelności. Rynny zarośnięte trawą. Piwnica zewnętrzna zasypana śmieciami aż po samo sklepienie.

7. Prace remontowe i konserwatorskie. Wymieniono poszycie dachu z ceramicznego na eternit falisty.

Wkładkę złożył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

8. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Wymagany remont kapitalny. Doraźnie należy uszczelnić dach i wymienić rynny. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynku, forma elewacji, oraz sklepienia i wszystkie detale kamienne.

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok ogólny od pd.-wsch.
2. Widok ogólny od pd.-zach.
3. Elewacja boczna (pn.)
4. Portal w elewacji wsch.
5. Wnętrze kuźni
6. Sklepienie kuźni

1. Miejscowość STANKOWICE -SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającej GRUPA DWÓCH JEDNAKOWYCH DOMÓW (nr 6 i 7) dane o obiektach, zdjęcia
--	--	--

1. Czas powstania: ok. 1920.

2. Historia. Wzniesione ok. 1920, w formie nawiązującej do tradycji budownictwa łużyckiego. Pierwotnie mogły być przeznaczone na mieszkania dla wyżej kwalifikowanych pracowników folwarku.

3. Opis.

SYTUACJA. Domy usytuowane poza obrębem głównych zabudowań zamkowo-folwarcznych, ok. 150 m. na pd.-zach. od głównej bramy do zespołu. Wolnostojące w obrębie działek ogrodzonych płotami z siatki. Odległość między domami ok. 10 m.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. W partii korpusu wzniesione w konstrukcji przysłupowej, na kamiennej podmurówce. Przestrzeń między słupami szalowana deskami z olistwowaniem. Przybudówka murowana z cegły, obustronnie otynkowana.

Stropy. W ganku i w części pomieszczeń belkowe *stropy* wsuwkowe. W pozostałych izbach stropy drewniane z podsufitką, w piwnicy o konstrukcji Kleina. **Więźba** nad korpusem obudowana ścianami poddasza, w przybudówce wieszarowa. **Poszycie** dachówką karpiówką. **Podłogi:** w piwnicy jastrych cementowy, w sieni i kuchni posadzka ceglana, w pozostałych pomieszczeniach deski. Schody do piwnicy murowane, na piętro drewniane zabiegowe. **Otwory** okienne i drzwiowe prostokątne. Okna skrzynkowe. Drzwi ramowo-płycinowe.

PLAN. Na planie zbliżonym do litery "T" - prostokątny korpus i także przybudówka o układzie poprzecznym. Każdy z budynków podzielony na dwie części (stanowiące względem siebie odbicie lustrzane), zawierające po jednym mieszkaniu. W przybudówce otwarte ganki i pomieszczenia gospodarcze.

BRYŁA. Budynki o bryle rozczłonkowanej, jednokondygnacyjne. W partii korpusu piwnica i użytkowe poddasze. Dachy wysokie, dwuspadowe. Nad przybudówką dach niższy. W połaci frontowej facjata w formie dużego okna powiekowego.

ELEWACJE. *Elewacje korpusu* rozczłonkowane elementami konstrukcji przysłupowej, z mieczowaniem tworzącym arkady między słupami a oczepem. Fasada sześciosiowa. Okna prostokątne w fantazyjnie wycinanych opaskach drewnianych. *Elewacje boczne* korpusu czterosiowe, o oknach j.w. *W elewacjach bocznych przybudówki* ganki podparte słupami oraz prostokątne okna części gospodarczej. *W elewacji tylnej* przybudówki dwoje prostokątnych drzwi.

WNĘTRZA - zachowane stropy wsuwkowe, lakierowane.

INSTALACJE: elektryczna, wodna, kanalizacyjna, c.o.

4. Powierzchnia użytkowa: 250 m²

Kubatura: 650 m³

5. Funkcja pierwotna: budynki mieszkalne

Użytkowanie obecne: budynki mieszkalne

6. Stan zachowania. Budynki utrzymane w stanie bardzo dobrym.

7. Prace remontowe i konserwatorskie. Remonty przeprowadzane na bieżąco.

8. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie. Ochronie konserwatorskiej podlega bryła budynków, forma elewacji oraz stropy belkowe.

Wkładkę założył: **mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.**

Miejsce przechowywania negatywów **Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie**

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok ogólny od pd.-wsch.
2. Widok ogólny od pn.-zach.
3. Strop w pomieszczeniu parteru
4. Strop w pomieszczeniu parteru

1. Miejscowość STANKOWICE -SUCHA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ ZAMKOWO-FOLWARCZNY CZOCHA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego DAWNE OGRODNICTWO dane o obiektach, zdjęcia.
--	---	--

1. Czas powstania: XVI, 2. poł. XIX, I. 30 XX w.

2. Historia. W 1648 r. wymieniany jest wielki ogród, który z polecenia Christopha Nostitza otoczono nowym murem. Czas powstania obecnego ogrodzenia trudny do określenia. Brama zach. pochodzi z 2 poł. XIX lub pocz. XX w. Budynki w obrębie ogrodnictwa wzniesiono w I.30 XX. W nadprożu drzwi frontowych domu ogrodnika data 1932. Na choraławce w zwieńczeniu budynku kotłowni data 1936.

3. Opis.

SYTUACJA. Usytuowane poza obrębem głównych zabudowań zamkowo-folwarcznych, na pd. od głównej bramy folwarcznej; od pn. i zach ograniczone łukiem szosy. Teren kształtem zbliżony do wydłużonego trójkąta, wierzchołkiem skierowanego ku pn. Ze wszystkich stron otoczony murem, z dwoma bramami - od strony folwarku i od zach. We wsch. odcinku furtka prowadząca w kierunku pół. Na wysokości bramy zach., pośrodku terenu, dom ogrodnika, przy nim od wsch. szklarnie i budynek kotłowni. Przy wsch. odcinku muru niewielki budynek gospodarczy - wozownia i stajnia. Teren w obrębie murów zarośnięty wysoką trawą, z nielicznymi kępami drzew (w tym drzew owocowych). Pn. część, w pobliżu bramy zamkowej użytkowana jako parking.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA. Mur ogrodzenia zbudowany z kamienia łamanego, z użyciem cegły, nietynkowany. Budynki wzniesione z kamienia łamanego i cegły, obustronnie otynkowane. W domu ogrodnika i w budynku gospodarczym górne partie ścian zewnętrznych w konstrukcji ryglowej, z tynkowanym wypełnieniem ceglanym. W budynku mieszkalnym stropy drewniane z podsufitką, *Wieżba* krokwiowo-kleszczowa. W ganku podłoga ceglana, w pozostałych pomieszczeniach deski i wykładziny. *Schody* drewniane zabiegowe. *Okna* skrzynkowe, *drzwi* frontowe klepkowe z dekoracyjnymi okuciami; pozostałe ramowo-płycinowe. W budynku kotłowni, w piwnicy strop odcinkowy; nad parterem drewniany z podsufitką. *Wieżba* drewniana. *Poszycie* dachówką karpiówką. *Podłogi* betonowe; na piętrze deski. *Schody* do piwnicy metalowe, na piętro drabiniaste. *Okna* krosnowe. *Drzwi* wejściowe klepkowe. W wozowni - stajni strop drewniany z deskowym pułapem, wzmocniony podciągami podpartym słupem. *Wieżba* stolcowo-płatwiowa. *Poszycie* dachówką karpiówką. Na *podłodze* jastrzych cementowy. *Schody* drewniane, drabiniaste. okna krosnowe, okratowane. Drzwi i wrota deskowe.

PLAN. Wszystkie budynki na planie prostokąta. Między domem ogrodnika, a kotłownią, na osi wsch.- zach. szklarnia. Trzy inne szklarnie, w układzie prostokątnym przyległe od pd. **Dom ogrodnika**, z sienią i gankiem na osi od pn. W budynku kotłowni na każdej kondygnacji jedno pomieszczenie. **Stajnia i wozownia** oddzielone ścianą.

BRYŁA. Budynki o bryle zwartej. **Dom ogrodnika** dwukondygnacyjny, przykryty wysokim dachem czterospadowym. Od frontu ganek z tarasem na piętrze. **Budynek kotłowni** podpiwniczony, dwukondygnacyjny, przykryty dachem namiotowym. **Stajnia-wozownia** jednokondygnacyjna, przykryta dachem dwuspadowym.

ELEWACJE. Elewacje domu ogrodnika w partii piętra ozdobione nietynkowanymi elementami konstrukcji ryglowej. *Fasada (pn.)* oraz elewacja pn. pięcioosiowe, o nieregularnym układzie prostokątnych okien. W fasadzie na osi środkowej ganek na kwadratowych filarach. *Elewacja zach.* z jednym prostokątnym oknem na parterze. Do elewacji wsch. przyległa szklarnia.

4. Powierzchnia użytkowa: dom ogrodnika 150 m² **Kubatura:** 663 m³

5 Przeznaczenie pierwotne: ogrodnictwo **Użytkowanie obecne:** użytkowany tylko budynek mieszkalny i wozownia-stajnia

6. Stan zachowania. Dom ogrodnika oraz wozownia-stajnia w stanie dobrym, z widocznymi zaniedbaniami. Fundamenty pracują prawidłowo. Dolne partie murów zawilgocone. Stropy w stanie dobrym. Drewno konstrukcji dachów zdrowe. Poszycie szczelne. Budynek kotłowni zdewastowany - drewniany strop oraz wieźba nadgnite. poszycie nieszczelne. brak oszklenia w oknach. Szklarnie zrujnowane. Całkowity brak oszklenia. Konstrukcje metalowe skorodowane, połamane. Teren wokół nieużytkowany, zarośnięty.

7. Prace remontowe i konserwatorskie. Brak śladów większych remontów. W domu ogrodnika drobne remonty przeprowadzane na bieżąco.

Wkładkę założył: mgr Jerzy Skarbek, wrzesień 1999 r.

Miejsce przechowywania negatywów

Narodowe Muzeum Rolnictwa w Szreniawie

SPIS FOTOGRAFII

1. Widok ogólny pd. na zabudowania ogrodnictwa
2. Dom ogrodnika, elewacja frontowa (pn.)
3. Dom ogrodnika, elewacja tylna (pd.)
4. Kotłownia – widok od pn.-wsch.
5. Wozownia-stajnia

1

2

3

4

5